

VERSLO ANGELŲ VAIDMENS VERSLO FINANSAVIME VERTINIMAS

Milda Kederytė¹, Biruta Švagždienė²

^{1,2}Lietuvos sporto universitetas, Sporto edukologijos fakultetas, Sporto vadybos, ekonomikos ir sociologijos katedra,
Lietuva

El. paštas: mildakederyte@gmail.com biruta.svagzdiene@lsu.lt

Santrauka

Raktiniai žodžiai: verslo angelai, verslo finansavimas ir parama, verslo konsultavimas.

Temos aktualumas ir svarbumas. Verslas sudaro ekonomikos pagrindą. Net 99,5 procentus visų Lietuvoje veikiančių įmonių sudaro smulkus ir vidutinis verslas. Savo darbuose šią tematiką analizavo Romikaitytė ir Kisieliauskas, (2012); Turner, (2005); Gegeckienė ir Grikštienė, (2009). Būtent šis sektorius padeda spręsti užimtumo problemas, lanksčiai prisitaiko prie ekonomikos pokyčių, diegia naujoves, aptarnauja didžiąsias įmones, užsiima netradiciniais verslais, taip pat yra didžiųjų įmonių užuomazgos. Smulkaus ir vidutinio verslo įmonės stiprina atskirų rajonų ekonomiką, padeda pertvarkyti jos struktūrą, skatina gamybinių jėgų plėtrą, padeda kurti naujas darbo vietas. Tačiau smulkaus verslo subjektai negali vienodomis sąlygomis konkuruoti su didelėmis įmonėmis, todėl itin svarbu sudaryti tinkamas verslo vystymosi, veiklos sąlygas.

Turizmas apibūdinamas kaip verslas, kuriam būdinga didelė įvairovė, integruotas, daugiaplaniškumas. Būtent didelis turizmo verslą sudarančių struktūrinių dalių susietumas sudaro prielaidas turizmo paslaugas teikiančioms įmonėms bendradarbiauti diegiant inovacijas (Vaškaitis ir Armantienė, 2013).

Šiuolaikinė ekonomika pasižymi didele konkurencija bet kurioje verslo šakoje. Tam, kad išlikti, organizacijos yra priverstos nuolat didinti veiklos efektyvumą, diegti pažangiausias technologijas, siekti gaminių bei teikiamų paslaugų konkurencinio pranašumo, kovoti už kuo didesnę rinkos dalį, išlaikyti geriausius specialistus. Tam, kad būtų lengviau, organizacijos turi ieškoti finansinės paramos. Jos svarbą nagrinėjo tokie mokslininkai, kaip: Geižutienė ir Sūdžius (2010); Smagurauskienė (2009); Jasinskas ir Simonavičienė (2008); Greblikaitė ir Puškoriūtė (2014) ir daugelis kitų.

Darbe analizuojama ES Struktūrinių Fondų finansinės paramos svarba, kaip investicinio dalyvio, kuris dalyvauja valstybės paramos verslui programose. ES Struktūrinių Fondų parama išlieka vienas iš populiariausių būdų kaip pagerinti Lietuvos infrastruktūrą. Infrastruktūros parama Lietuvoje, atsižvelgiant į poreikį bei verslo tipą, yra teikiama tam tikrą laikotarpį atskirose savivaldybėse, atviros prieigos centruose ar verslo ir mokslo slėniuose. Finansinės paramos funkcijas atlieka UAB „Investicijos ir garantijos“, pasitelkdama Europos Sąjungos struktūrinių

fondų lėšas (Valiulis 2015). ES Struktūrinių Fondų parama, siejama ir su verslo angelų vaidmeniu verslo finansavime.

Verslo angelų, kaip angelų investuotojų svarbą mažoms ir vidutinėms įmonėms, pabrėžia Ramadani (2012); J. H. Iruarrizaga ir M. S. Santos (2013). Autoriai teigia, kad jie teikia daugiau nei pinigus. Jų nuomone, verslo angelai investuoja savo įgūdžius, patirtį, žinias ir kontaktus, verslo angelai yra turtingi žmonės, turintys puikią verslo patirtį, kad jie yra pasirengę investuoti ir pasiūlyti savo turtus ir žinias mažų ir vidutinių įmonių savininkams. Lietuvių autorės Greblikaitė ir Puškoriūtė (2014), verslo angelus apibūdina kaip bendrovę ar privatų asmenį, pasirengusius investuoti į pasirinktą bendrovę dalį savo kapitalo ir su šios bendrovės vadovais dalytis asmenine verslo patirtimi.

Mokslinė darbo problema. Lyginant užsienio mokslinę literatūrą su lietuvių autoriais, pastebimas didelis trūkumas informacijos apie verslo angelų kaip dalyvių, galinčių paremti besikuriančią įmonę tiek finansine išraiška, tiek konsultacine išraiška. Iš to galima daryti prielaidą, kad Lietuvoje kol kas nėra įvertintas verslo angelų vaidmuo verslo finansavime.

Mokslinio darbo tikslas – Įvertinti verslo angelų vaidmenį paslaugų verslo finansavime.

Mokslinio darbo objektas – Verslo angelų vaidmuo verslo pradiname finansavime.

Mokslinio darbo uždaviniai:

1. Atskleisti paslaugų verslo ir finansinės paramos teorinę sampratą.
2. Pristatyti verslo angelus kaip verslo finansinius rėmėjus, konsultantus.
3. Pristatyti Business Network International rekomendacijų organizacijos charakteristiką, tyrimo organizavimą.
4. Ištirti verslo sąlygų Lietuvoje ir verslo angelų vaidmenį Business Network International organizacijos narių požiūriu.

Mokslinio darbo metodai:

1. Literatūros analizė (siekiama pagrįsti paslaugų verslo ir finansinės paramos vaidmenį įvertinti verslo angelų vaidmenį paslaugų versle analizuojama vadybos ir ekonomikos mokslo literatūra). išanalizuoti ir susisteminti užsienio ir Lietuvos autorių verslo pradžios, finansavimo, verslo angelų vaidmens finansiniame ir konsultaciniame procese aspektai
2. Anketinė apklausa ir giluminis interviu (Atlikta anketinė apklausa ir giluminis interviu, kuriais siekta išsiaiškinti verslo angelų vaidmens svarbą BNI “Žalgiris” skyriaus narių ir svečių požiūriu)
3. Statistinių duomenų analizė

Darbe suformuluotos išvados:

1. Turizmo ir paslaugų verslas yra viena svarbiausių priemonių, siekiant padidinti šalies ekonominę vertę. Būtent todėl, dažnai turizmas apibūdinamas kaip verslas, kuriam

būdinga didelė įvairovė teikiant paslaugas. Vis populiareesnės tampa inovacijos, kurios yra neatsiejamas turizmo verslo komponentas. Dėka inovacijų pastebimas ir aktyvesnis turizmo paslaugas teikiančių įmonių bendradarbiavimas. Tam, kad išlikti, organizacijos yra priverstos nuolat didinti veiklos efektyvumą, diegti pažangiausias technologijas, siekti gaminių bei teikiamų paslaugų konkurencinio pranašumo, kovoti už kuo didesnę rinkos dalį, išlaikyti geriausius specialistus. Bet reikia atkreipti dėmesį, kad veikiant tokiomis sąlygomis, organizacijų vadovybė neišvengiamai susiduria su problema, kai tolimesnis vystymasis neįmanomas be investicinių išteklių pritraukimo. Investicijos suteikia organizacijai papildomą konkurencinį pranašumą ir galingą priemonę augimui. Galima teigti, kad finansinė parama tam tikro dydžio įmonėms – pagrindinis SVV politikos instrumentas.

2. Verslo angelas – tai neformalus investuotojas, kuris teikia daugiau nei pinigus. Verslo angelai investuoja savo įgūdžius, patirtį, žinias ir kontaktus. Dažniausia jie yra turtingi žmonės, turintys puikią verslo patirtį, pasirengę investuoti ir pasiūlyti savo turtus ir žinias mažų ir vidutinių įmonių savininkams. Užsienyje verslo angelai verslą remia ne tik finansine išraiška, bet aktyviai dalyvauja ir verslininkų konsultaciniame procese. Tačiau Lietuvoje, pastebimas didelis trūkumas ne pelno siekiančių verslo angelų, verslininkų kuriant verslui palankią aplinką ir konsultuojant asmenis, norinčius įsteigti smulkiojo arba vidutinio verslo įmones.
3. Verslo angelų vaidmens svarbos ir verslo sąlygų Lietuvoje verslininkų požiūriu vertinimo tyrimas buvo atliktas naudojant anketinę apklausą ir bendradarbiaujant bei apklausiant BNI rekomendacijų organizacijos „Žalgiris“ skyrių. Remiantis tyrimu, verslo angelų vaidmens svarba ir verslo sąlygų vertinimas buvo nagrinėjamas, respondentų klausiant apie paslaugų verslo industrijos kaip ekonominės pridėtinės vertės sudėtį, šio verslo sektoriaus perspektyvas, taip pat, apie verslo sąlygas Lietuvoje: mokestinę naštą, ilgai trunkančius popierinius procesus steigiant savo verslą, buvo klausama apie verslo sąlygų progresą pastaraisiais metais. Buvo nagrinėjamas ir respondentų suvokimas apie tai, kas yra verslo angelai, ar svarbu besikuriančiai įmonei individualios konsultacijos ir kaip patys verslininkai vertina savo galimybes būti verslo angelais. Tyrimo metu buvo išdalintos ir surinktos teisingai užpildytos 69 anketos, kurios buvo analizuojamos. Gauti tyrimo duomenys apdoroti naudojant Microsoft Office Excel 2010 programa. Business Network International (toliau BNI) – veiksmingiausia šalyje verslo rekomendacijų organizacija, kuri remiasi sėkminga tarptautine filosofija ir kuria pridėtinę finansinę naudą šalyje veikiantiems verslams. Padeda užmegzti ir palaikyti patikimus, ilgalaikius verslo santykius tiek didelėms kompanijoms, tiek mažiems, dar tik pradedantiems kurti ir

puoselėti mažiems verslininkams. Remdamasi konkrečiomis vertybėmis, ši organizacija kuria kitokią, išskirtinę verslo kultūrą.

4. Nustatyta, kad BNI organizacijos nariai ir asmenys, dalyvaujantys jos veikloje svečio teisėmis, teigiamai vertina turizmo ir paslaugų verslo industriją ir jos perspektyvas. Respondentai priėjo prie vienodos nuomonės, jog finansinė parama verslui yra labai svarbi. Respondentų nuomonė išsiskyrė teigiant, jog Lietuvoje verslą pradėti iš esmės sunku. Didžioji dauguma respondentų sutiko, kad Lietuvoje tenka sunki mokestinė našta verslui, kad per ilgai trunka popieriniai procesai, tačiau, kad mūsų šalyje iš esmės sunku pradėti verslą, pusė respondentų atsakė teigiamai, kita pusė neigiamai. BNI organizacijos veikloje dalyvaujantys verslininkai priėjo prie nuomonės, apie suvokimą, kad verslo angelai skiria ne tik pinigus, bet ir dalijasi savo kontaktais bei patirtimi. Tikriausiai, tai jiems suvokiama, nes jie patys BNI organizacijoje dalijasi turimais kontaktais ir rekomendacijomis. Įdomu tai, kad atlikus tyrimą, pastebėta, jog tik pusė iš apklaustųjų verslininkų sutiktų būti verslo angelais ir finansiškai paremti inovatyvią verslo idėją. Tą patvirtino ir interviu dalyvavęs BNI „Žalgiris“ skyriaus direktorius. Toks požiūris, leidžia daryti prielaidą, kad Lietuvoje labai trūksta pasitikėjimo bendradarbiaujant ir kuriant kažką kartu, trūksta švietėjiškos veiklos, kas tai yra teisinga verslo angelo veikla, trūksta teisingų pavyzdžių apie jų ne tik finansinę, bet ir konsultacinę paramą jaunosios kartos verslininkams.

Rekomendacijos ir tolesnės tyrimų/analizės ir praktinės darbo pritaikymo galimybės:

Atlikus tyrimą, gauti rezultatai leido išskirti rekomendacijas, kaip būtų galima sustiprinti verslininkų pasitikėjimą verslo angelais ir tuo pačiu norą, patiems tapti verslo angelais.

1. Svarbiausia, manau, viešinti teisingus verslo angelų apibūdinimą atitinkančius pavyzdžius mūsų aplinkoje. Taip pat, svarbu skatinti pasitikėjimą verslininkais, verslo angelais, skatinti norą bendradarbiauti kuriant kartu kažkokį projektą ar įmonę.

2. Kiekvienais metais atlikti specialius tyrimus, kuriais būtų siekiama išsiaiškinti kaip keičiasi skirtingų visuomenės statusų (studentų, samdomų darbuotojų, verslininkų,) nuomonė apie verslo sąlygas, verslo paramą, verslo angelus.

Darbo svarba ES investicijų panaudojimui Lietuvoje:

Magistro baigiamajame darbe apjungus tyrimų rezultatus ir išskyrus svarbiausius veiksnius, galima būtų ieškoti struktūrinių fondų paramos vaidmens kaip *verslo angelų*, skatinančių verslumą. Verslumas – siekimas naujų inovatyvių idėjų, projektų įgyvendinimo, tai sugebėjimas efektyviai ir organizuoti ir planuoti savo asmeninį gyvenimą ir įmonės veiklą. Tai mąstymas ir veikimas. Nepaisant įvairių problemų, kylančių projektų įgyvendinimo metu, Europos Sąjungos parama turi tiesioginės įtakos verslui, kuri palengvina jo kūrimą.

Skatinti švietimo įstaigas individualiai šviesti jaunąją kartą apie verslą, jo perspektyvas, apie verslo pradžios galimybes, finansinės paramos gavimo galimybes. Skatinti švietėjišką veiklą apie verslo angelų dalyvavimą versle, rekomenduoti žiūrėti tikrais faktais paremtus serialus, atspindinčius verslo angelų vaidmens svarbą.

Svarbu akcentuoti, kad Europos struktūrinių fondų ir panaudotos paramos lėšos smarkiai padėtų išaugti verslumui, todėl akivaizdu, jog paslaugų verslas augtų teigiama kryptimi ir būtų įtakojamas Europos Sąjungos struktūrinių fondų dėka.